

ЖІНОЧІ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ ГАЛИЧИНИ ТА ТРУДОВА ПІДГОТОВКА В НИХ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Допрофесійна педагогічна підготовка учнівської молоді в контексті реалізації цільової комплексної програми "Вчитель". Дніпропетровськ, 1998. – Ч. 2. – С. 206 – 208.

5. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посіб. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.

6. Корсакова О., Трубачова С. Зміст сучасної шкільної освіти // Відкритий урок. – 2006. – № 3 – 4. – С. 3 – 11.

7. Педагогічні технології: теорія та практика / За ред. проф. М.В.Гриньової. –

Полт. держ. пед. ун-т ім. В.Г.Короленка. – П.: АСМІ, 2006. – 230 с.

8. Сисоєва С. Підготовка вчителя до формування творчої особистості учня / АПН України; Інститут педагогіки і психології професійної освіти. – К.: Поліграфкнига, 1996. – 406 с.

9. Фурман А. Проблемні ситуації в навчанні: Кн. для вчителя. – К.: Рад. школа, 1991. – 191 с.

10. Фурман А. Теорія і практика розвивального підручника: Монографія. – Тернопіль: Економічна думка, 2004. – 288 с.

Стаття надійшла до редакції 27.10.2008.

УДК (477.83/86) – 055.2

Оксана Славопас, асистент кафедри трудового навчання
Кременецького гуманітарно-педагогічного інституту
імені Тараса Шевченка

ЖІНОЧІ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ ГАЛИЧИНИ ТА ТРУДОВА ПІДГОТОВКА В НИХ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті розкривається питання про загальну систему жіночої освіти в Галичині на початку ХХ століття. Зосереджено увагу на типах навчальних закладів для дівчат та трудову підготовку в них. Зокрема на народних, середніх, фахових школах.

Ключові слова: народна школа, виділова школа, гімназія, фахова школа.

Постановка проблеми. Доля ХХІ століття – в руках освічених жінок. Жінки, які зараз складають половину випускників університетів, відіграють все більшу роль в сферах економіки, політики, охорони здоров'я, освіти. Жінки України складають близько 30% загального числа кандидатів наук і 10% докторів наук. В наші дні навчання дівчат в інститутах та університетах – звичайна справа, однак ще сто років назад це було неможливим, оскільки в суспільстві вважалось, що освіта жінок не потрібна.

Адже безправне становище жінки і домогосподарський погляд на неї, який ще продовжував жити в дворянському суспільстві, визначали і політику правлячих кіл щодо жіночої освіти і виховання.

Об'єднанні українські і польські землі, які під час поділу Польщі відійшли під владу австрійської держави, належали до адміністративного краю – Галичини.

Політичний лад Австрії давав політичну перевагу багатим класам громадянства, через що в Галичині політична влада була в руках польської шляхти. Тому "українська освіта на початку ХХ

століття не була самостійною національною інституцією, не стояла під порядкуванням нації, якій мала служити, а стояла під управою польської шляхти, і служила тій меті, яку вважала корисною та ж польська шляхта" [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема жіночої освіти привертала увагу багатьох мислителів того часу. Зокрема, Є. Ліхачова, яка присвятила багато часу і праці вивченню історії жіночої освіти, скаржилася на те, що аж до 60-х років ХІХ століття не було чути "голосу російської жінки" в суспільному житті, не було чути цього голосу "... в маленькому, але обраному, хорі голосів, який вимагав стільки ж в ім'я самої жінки, скільки в інтересах суспільства та сім'ї, зміни й поліпшення жіночої освіти та виховання" [3].

Мета статті полягає в аналізі жіночих навчальних закладів освіти Галичини та трудової підготовки в них.

Виклад основного матеріалу. На початку ХХ століття жінки Галичини могли отримати освіту в народних, приватних середніх та фахових школах.

ЖІНОЧІ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ ГАЛИЧИНИ ТА ТРУДОВА ПІДГОТОВКА В НИХ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Народні школи відносились до початкової освіти, навчання в яких було обов'язковим для всіх дітей незалежно від статків батьків і тривало залежно від типу школи – від 1 до 7 років. Так, до нижчого типу відносились сільські одно-дво- та трикласні школи, а до вищого – міські чотири-, п'яти-, шести- та семикласні (виділові) школи.

На 1903 р. народних шкіл в Галичині налічувалося 4 322, серед них 169 дівчачих, 167 хлоп'ячих і 3 986 мішаних шкіл [3].

Вже після закінчення чотирикласної школи, здобувши повну початкову освіту, діти заможних горожан могли продовжити навчання в приватних класичних гімназіях (з вивченням латинської та грецької мов), реальних гімназіях (з вивченням латинської та французької мов) чи реальних школах (без вивчення стародавніх мов), які давали середню освіту.

Середні школи мали 2-ступінчасту структуру. Перші чотири роки навчання утворювали нижчий ступінь (нижча гімназія та реальна школа). Після її закінчення учениці, які не могли чи не хотіли продовжувати освіту, влаштовувались на роботу або вступали до фахових шкіл. Ті, що хотіли здобути повну середню освіту, переходили до вищих гімназій чи реальних шкіл (ще на 4 роки).

Курс дівочих гімназій був восьмирічний: восьмий клас мав спеціальне завдання – підготовка учительок для початкових шкіл та домашніх вихованець.

Державних жіночих середніх закладів не було, тому середня освіта була доступною лише дівчатам заможних батьків. Для незаможних, сільських дівчат додатковою була так звана "доповнююча" наука, що тривала три зими і мала наскрізь практичний характер.

У 1909/1910 шкільному році в Галичині було 15 приватних жіночих гімназій з правом прилюдності.

Після закінчення багатокласної, виділової школи чи нижчих середніх шкіл дівчата мали змогу на конкурсній основі вступати у фахові школи: медичні, господарські, а також учительські семінарії [6]. Курс навчання в них тривав від 1 до 4-х років.

Оскільки з усіх професійних шкіл навчання в учительських семінаріях було безкоштовним, а також за 4 роки можна було здобути відносно добру освіту, то вони користувались найбільшою популярністю. В навчальну програму цих закладів, крім загальноосвітніх предметів: російської, української та французької мов, Закону Божого, чистописання, математики, співів, рукоділля, географії, історії, геометрії, фізики, словесності,

входила дидактика та практичні заняття в початкових школах [4]. По закінченню семінарії дівчата мали право працювати в народних школах та викладати ті предмети з яких мали похвальні оцінки.

На 1910 р. в Галичині було 18 державних учительських семінарій [1].

Меншою популярністю користувались господарські школи з 2-річним терміном навчання. На той час для дівчат існувала жіноча школа домашнього господарства в Угорцях Вінявських [5].

Також варто зазначити, що крім фахових шкіл існували ще й ремісничі школи різного профілю. Для дівчат – шевські та кравецькі.

Щодо вищої освіти, то з 1897 р., згідно розпорядження Міністра віросповідань і Освіти, жінкам дозволялось вступати на філософський, а з 1900 р. і на медичні відділи університету [9].

На нашу думку слід згадати й про трудову підготовку дівчат в початкових та середніх закладах освіти. Згідно навчального плану для міських жіночих та мішаних народних шкіл серед обов'язкових предметів, а саме: релігії (Закону Божого), читання, письма, польської, російської та німецької мов, рахунків та науки про геометричні форми, співів, малювання, географії, історії та природознавства, були і ручні жіночі роботи (рукоділля), вивченню яких приділялась значна увага, адже на той час вважалося, що школа повинна дати не стільки знання, скільки підготувати дівчат до сімейного життя.

Предмет мав на меті засвоєння ученицями знань, формування практичних вмінь і навичок необхідних для виконання найпотрібніших в повсякденному житті жіночих робіт, сімейної економії, виховання культури праці. Так, на уроках рукоділля дівчата вчилися вишивати гладдю, поверхнево-нашивними техніками, в'язати на спицях та гачком підв'язки, панчохи, рукавички, чепчики, кафтанчики, шити білизну, гаптувати, виконувати легкі ремонтні роботи одягу.

В сільських народних школах для цілеспрямованої підготовки дівчат до трудової діяльності, формування в них певних вмінь та навичок раціонального ведення хатнього господарства – перевагу надавали вивченню шиття, кулінарії, птахівництва, городництва, молочного господарства [8].

Оскільки на той час вважалося, що трудове виховання і практична підготовка – це завдання фахових шкіл, то на відмінну від народних шкіл в

ЖІНОЧІ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ ГАЛИЧИНИ ТА ТРУДОВА ПІДГОТОВКА В НИХ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

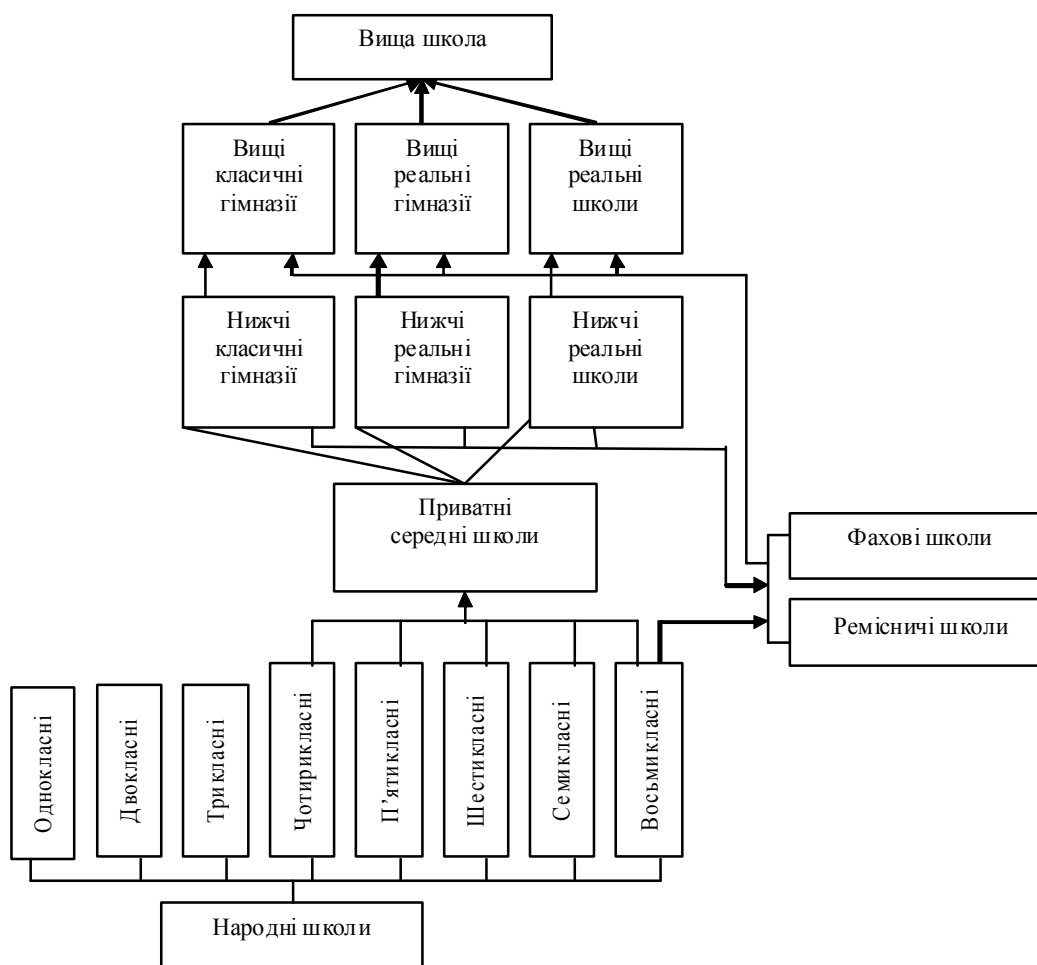

Рис. 1. Типи навчальних закладів для жінок Галичини

середніх, предмет ручні жіночі роботи був надобов'язковим, тобто вільною дисципліною, яка відвідувалась ученицями за бажанням. На уроках вони вчилися вишивати, гаптувати, та проводити ремонт одягу [7].

Висновки. Отже, загальну систему жіночої освіти, яка склалась в Галичині на початку ХХ століття можна зобразити схематично (рис. 1). Середньо статистична жінка того часу могла здобути лише повну початкову та професійну освіту, середню – лише заможна, а вищу – одна з тисячі.

Перед навчальними закладами не ставилося завдання надавати вихованкам широку освітню підготовку, а надання дівчатам “приємного, невимушеного поведіння, стрункого вигляду, благородної та пристойної осанки”. Все це обумовлювалось тим, що на той час вважалося – природа судила жінкам, як ніжним створінням, перебувати в залежності від інших, що їм судилося не наказувати, а підпорядковуватися чоловікові, що виконанням сімейних обов'язків

жінка зміцнить своє щастя і набуде любові та пошани і в колі сім'ї, і поза нею. Навіть серед освічених людей того часу жили відсталі погляди про меншу розумову обдарованість жінок порівняно з чоловіками, а саме те, що розуміння жінок ґрунтується більше на емоціях, ніж на інтелекті.

Загальний рівень освіти був низьким та спрямований на підготовку жінки до сімейного життя, а не до зайняття нею повноцінного та належного місця в суспільстві.

1. Баїк Л. *За освіту для трудящих.* – Львів. – 1983. – 123 с.

2. Лозинський М. *Українські школи в Галичині.* – Львів/ б. р. – 1907. – 38 с.

3. *Педагогічні ідеї Т. Г. Шевченка.* Проф. С. К. Чавдаров. – К.: Радянська школа, 1953. – 207 с.

4. *Отче о состоянии Вольнского епархиального женского училища за 1901 – 1902 уч. год в*

“ЕРГОДИЗАЙНЕРСЬКЕ БЮРО” ЯК ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ТВОРЧОЇ ЕРГОДИЗАЙНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

учебно-воспитательном отношении. // ВЕВ, 1903.

5. Перський С. Популярна історія товариства “Просвіта” з ілюстраціями. – Львів. – 1932. – 268 с.

6. Bobrzynski M. Statut Rady Szkolnej Krajowej galicyjskiej. Studium prawno-polityczne. – Krakow. – 1903. – 123 s.

7. Plan nauki dla gimnazyow galicyjskich. –

Lwow: Nakladem funduszu szkolnego krajowego. – 1909. – 24 s.

8. Plany naukowe dla szkół ludowych pospolitych wraz z instrukcją. – Lwow: Nakladem s. k. rady szkolnej krajowej. – 1893. – 32 s.

9. Zbior ustaw i rozporządzeń administracyjnych. Z inicjatywy Lwowskiego Towarzystwa prawniczego, opracowane przez fachowe siły pod redakcją J. Piwockiego. – Lwow. – 1885. – 42 s.

Стаття надійшла до редакції 02.10.2008.

УДК 37.035.3

Мирослав Пагута, аспірант кафедри трудового навчання і креслення
Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова
м. Київ
викладач кафедри основ виробництва
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

“ЕРГОДИЗАЙНЕРСЬКЕ БЮРО” ЯК ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ТВОРЧОЇ ЕРГОДИЗАЙНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Стаття присвячена теоретико-методичному аналізу можливості залучення школярів на уроках трудового навчання до самостійно-творчої ергодизайнерської діяльності у формі функціонування “ергодизайнерського бюро”.

Ключові слова: творча діяльність, ергодизайнерська діяльність, ергодизайнерське бюро, трудове навчання.

Постановка проблеми. Однією із основних вимог, які сучасне суспільство висуває до шкільної освіти, є розвиток творчих здібностей підрастаючого покоління. Проте, як свідчить практика, досягти цього не так просто. Головна проблема полягає в тому, що дитину не можна просто навчити творчості, вона повинна сама почати творити, а для цього необхідно створити такі умови, які б сприяли її самостійно-творчій діяльності.

Аналіз наукових досліджень і публікацій свідчить, що питання удосконалення змісту й методики трудового навчання в загальноосвітніх навчальних закладах та проблема розвитку творчого потенціалу особистості відображалися у дослідженнях багатьох педагогів та психологів. Зокрема, пошуки шляхів вдосконалення методики трудового навчання знайшли своє відображення у працях О.О. Білоблцького, В.О. Дідуха, Р.О. Захарченко, Ю.В. Кирильчука, О.М. Коберника,

Г.Є. Левченка, В.К. Сидоренка, Г.В. Терещука, Д.О. Тхоржевського, С.М. Яшука та ін. Педагогічні умови розвитку творчих здібностей та психологічні аспекти творчої діяльності особистості досліджуються в працях А.В. Антонова, І.С. Волощука, Р.С. Гуревича, Л.І. Денисенко, Д.М. Комського, А.М. Магюшкіна, С.О. Сисоевої, М.М. Скаткіна та ін. Проте, динамізм притаманний даній проблемі призвів до того, що в питанні розвитку творчої особистості школярів на уроках трудового навчання існує ще чимало маловивчених аспектів та невирішених проблем, що вимагають подальших досліджень.

Метою даної статті є теоретико-методичний аналіз ефективності залучення школярів на уроках трудового навчання до самостійно-творчої ергодизайнерської діяльності у формі функціонування “ергодизайнерського бюро”.

Виклад основного матеріалу. Ергодизайн – нове поняття, застосовується для означення сфери діяльності, що виникла на стику ергономіки й